

De eeuw van onze kinderen: Nederland is er nog niet klaar voor

De economen van ABN AMRO hebben vastgesteld dat de economische structuur van ons land nog te zwak is om over te dragen aan onze kinderen. Met name de betaalbaarheid van de vergrijzing en de concurrentiekracht van ons land zijn onvoldoende. Als we nu niets doen, zadelen we de kinderen van nu, straks op met een erfenis van problemen. Zo blijkt uit het rapport 'De eeuw van onze kinderen: vergrijzing, de Nederlandse concurrentiepositie en de kredietcrisis' dat vandaag op het World Tennis Tournament in Rotterdam is gepresenteerd.

Wie draait straks op voor de kosten van de vergrijzing? Degenen die dan de arbeidsmarkt betreden of degenen die ophouden met werken? Als het aan ABN AMRO ligt, geen van beide. Eerder al stelde ABN AMRO een pakket maatregelen voor dat gericht was op het verhogen van de arbeidsparticipatie en van de productiviteit. Voor wat betreft de arbeidsparticipatie bepleitte ABN AMRO een verhoging van de pensioenleeftijd. Dat werkt als een tweesnijdend zwaard: meer premiebetalers, minder uitkeringontvangers. Verder kan voorkomen worden dat de AOW-quote te ver gaat oplopen, door een gedeeltelijke koppeling van de AOW-uitkeringen aan de loonontwikkeling. Ook werden extra overheidsbesparingen voorgesteld, waarmee investeringen in de groeicapaciteit van de economie op lange termijn zouden kunnen worden gefinancierd.

Het rapport bespreekt de omgang van het kabinet met de vergrijzing:

- o Ontkoppeling van de AOW is nog altijd een politiek taboe en ook aan de pensioenleeftijd wordt voorlopig niet getornd. Het kabinet kiest voor een andere weg, namelijk verdere fiscalisering van de AOW, wat de facto voor draagkrachtiger ouderen ook leidt tot een ontkoppeling. De mate waarin dit gebeurt, is echter bescheiden.
- o Op het vlak van de participatie zijn er maatregelen genomen, zoals de leerwerkplicht voor jongeren en de ruimere mogelijkheden voor kinderopvang. Daartegenover staan echter maatregelen die de participatie juist ontmoedigen, zoals versoepelde herkeuringen van WAO-ers en uitstel van de flexibilisering van de arbeidsmarkt.

Op sommige terreinen zijn stappen gezet. Over het geheel bezien is de vooruitgang beperkt.

Onze kinderen moeten straks hun geld verdienen in een economie die veel opener is dan die van hun ouders. Toch kunnen we nog altijd twee kanten op. De ene weg leidt naar een gefragmenteerde wereld. In zo'n wereld zullen nationale soevereiniteit en identiteit prevaleren boven internationale samenwerking. Landen staan met de haren overeind tegenover elkaar. In het andere scenario gaat de multilaterale samenwerking wel steeds verder. Veranderen, aanpassen. De landen die daar goed in zijn, zullen het beste met de globalisering kunnen om- en meegaan. Wat dat betreft is ons land slechts een redelijke middenmoter. We moeten maatregelen nemen die het aanpassingsvermogen van onze economie vergroten.

- o Ook hier 'bijt' het gebrek aan flexibiliteit van de Nederlandse arbeidsmarkt. Helaas heeft het kabinet dat dossier 'voorlopig' in een la gelegd.
- o We moeten het ondernemers mogelijk maken te ondernemen. Een verdere verlaging van de administratieve-lastendruk hoort daar zeker bij.
- o Investerings in human capital en in R&D zijn van groot belang. Nederland moet het niet hebben van lage kosten maar wel van kwalitatief hoogwaardige producten en productieprocessen. Dat vraagt om een hoger opleidingsniveau. Ook op dat terrein schiet ons land hier en daar tekort, met name op het hoogste niveau, dat van de uitblinkers.

Ondertussen kunnen we niet voorbijgaan aan conjuncturele ontwikkelingen, en dan met name de huidige kredietcrisis. Zolang de Amerikaanse huizenmarkt niet herstelt, blijft de kredietcrisis waarschijnlijk voortduren. De onrust beperkt zich niet tot hypotheeklen. Ook de markt voor credit cards kent een sub-prime segment. En het is niet alleen de consument die in de problemen zit. Er komen steeds meer berichten dat ook een deel van de verzekeringswereld met problemen kampt. De invloed op de reële economie lijkt toe te nemen. De risicoperceptie bij beleggers is duidelijk vergroot. Er wordt minder risicodragend belegd. Banken hebben steeds minder ruimte voor kredietverlening. De enorme afschrijvingen tasten hun kapitaal aan.

De economische effecten van een kredietcrisis kunnen behoorlijk zijn. Een crisis beschaamt het vertrouwen, zowel bij consument als bedrijfsleven. Investeren wordt moeilijker doordat de financiering ervan lastiger is geworden. Daarbij zijn de groeivoorzichten, vooral voor de VS slecht. Een recessie is waarschijnlijk. Dit beperkt de groeivoorzichten en winstgevendheid van het bedrijfsleven. Het vergroot de kans dat een bedrijf de aflossingsverplichtingen niet langer kan nakomen. Dit zorgt weer voor grotere debiteurenrisico's voor de banken. Een langdurige kredietcrisis zal het herstel na de recessie veel moeilijker maken. We verwachten dat de veerkracht van de wereldeconomie voldoende zal zijn om een langdurige neergang te voorkomen. De kans dat we ongelijk krijgen, is echter fors gestegen. En dat zou een moeilijke start betekenen voor onze kinderen.

Persrelaties: (020) 6 28 99 00

De auteur van het rapport, Hein Schotsman van Economisch Bureau van ABN AMRO, is beschikbaar voor een nadere

toelichting: (020) 6 28 38 00, hein.schotsman@nl.abnamro.com.